

Test és lélek²

„Mert akik test szerint élnek, a test dolgaira törekszenek, akik pedig Lélek szerint, a Lélek dolgaira.

A test törekvése halál, a Lélek törekvése pedig élet és békesség,

minthogy a test törekvése ellenségeskedés Istennel, mert Isten törvényének nem engedelmeskedik, és nem is tud engedelmeskedni.

Akik pedig test szerint élnek, nem lehetnek kedvesek Isten előtt.

Ti azonban nem test szerint élték, hanem Lélek szerint, ha Isten Lelke lakik bennetek. De akiben nincs Krisztus Lelke, az nem az övé.” (Róm 8,5–9)

Az első két igeverset kivételesen hallgassuk meg a régi, Károli-féle Bibliából is, és az ige hirdetés végére ki fog derülni, hogy miért.

„Mert a test szerint valók a test dolgaira gondolnak” – és nem törekszenek, ahogy az újabb fordítás mondja –, „a Lélek szerint valók pedig a Lélek dolgaira. Mert a testnek gondolata” – és nem törekvése, ahogy ezt az új fordításban olvasuk – „halál, a Lélek gondolata pedig élet és békesség.”

De mégis mi a baj a testtel? Nagyon csúnya dolgokat mond az ige a testről: a test gondolata vagy törekvése halál, a test gondolata vagy törekvése ellenségeskedés Istennel, a test nem akar és nem is tud engedelmeskedni Isten törvényének. És a legfurcsább: akik testben élnek, nem lehetnek kedvesek Isten előtt. De hát nem Isten alkotta a testet, és ezt az egész látható, érzékelhető, tapintható világot? Nem maga Isten mondta azt, hogy mindaz, amit teremtett, a test, a világ is jó, mi több: igen jó? Mitől lenne annyira gonosz a test?

Sok régi filozófus gondolta úgy, hogy minden bajunk és nyomorúságunk abból származik, hogy testben élünk. A test börtön, s a lélek ennek a börtönnek a

¹ dr. Ledán Munteán István érköbölküti református lelképásztor

² Elhangzott 2020. május 31-én Érköbölkúton.

foglya. A test szelídhíthetetlen fenevad, de legalábbis – ahogy Szent Ferenc mondta – számár testvér. Mintha egy életre össze lennénk kötve egy rafinált ellenséggel: se nélküle nem tudunk élni, se vele. Még Jézus is mond ilyet: a lélek kész, de a test erőtlen, tehetetlen, ahogy régebben mondták: gyarló. Micsoda nyomorúság, igaz? Micsoda nyomorúság lenne, ha így lenne!

A test azonban nem gonoszabb a léleknél, és a lélek nem jobb és nemesebb a testnél. Amikor mondjuk önző vagyok, akkor a testem vagy a lelkelem önző? Nem lehet az embert valamilyen éles késsel kettészelni testre és lélekre. Néha még azt sem tudom megmondani, hogy amikor a szívem, a fejem vagy a gyomrom fáj, az valami szervi baj, vagy azért fáj a szívem, fejem, gyomrom, mert valami nyugtalanít. Meg tudná azt valaki mondani, hogy egy kiadós úszás a tengerben a testnek vagy a léleknak tesz jót? A testnek, mondanánk. Ám ha a testnek tesz jót, miért érzek békességet és olyan könnyűséget, mintha testem se lenne? Meg tudná azt valaki mondani, hogy egy szép film a testnek vagy a léleknak tesz jót? A léleknak, mondanánk. De ha a léleknak tesz jót, miért érzem azt, hogy egy-egy jelenetre összeszorul a torkom vagy könnyek gyűlnek a szemembe?

Pál apostol, ahogy más szentírók is az Újszövetségben, néha különös és furcsa nyelven beszél. Amúgy persze görögül, ami önmagában is nehézség, mert le kell fordítani, és a fordítás sokszor ferdtítés. Sokszor szinte lehetetlen egyik nyelvről egy másikra fordítani valamit. Hogy fordítsunk akkor, amikor valaki testről beszél, de nem a testre gondol? Nehéz, de valahogyan rá kell hangolódnunk arra a különös nyelvre, amit Pál beszél, valahogy meg kell szoknunk ezt a nyelvet, mert különben olyasmiket fogunk gondolni, hogy a szegény lélek a test börtönének a foglya, vagy elkezdjük sanyargatni a testünket arra gondolva, hogy a test a hibás azért, hogy irigyek, önzők vagy akár anyagiasak vagyunk.

Amikor Pál a testről, test szerint vagy testben élőkéről beszél, magára az emberre gondol, az emberre, aki a világban él: tesz-vesz, töpreng, gondolkodik, érez; és amikor a lélekről beszél – amit nagybetűvel írt volna, ha akkortájt különbséget tettek volna nagy és kisbetű között – Istenre gondol, aki távoli és mégis jelen van a világban. *Benne élünk, mozgunk és vagyunk.* És ez az Isten, aki jelen van a világban, azt akarja, hogy éljünk és békességünk legyen. Miért, az ember, aki tesz-vesz, érez, töpreng és gondolkodik, nem ezt akarja? Nem élni akar? Nem békességet akar? Nem azt akarja, hogy rendben legyenek a dolgok a világban is, és a saját életében is? Nem azt akarja, hogy minden *igen jó* legyen? Dehogynem! És mégis szinte folyamatosan az élet ellen, a békesség ellen dolgozik. Hogy lehet ez?

Képzeljünk el egy embert, aki az arcának mindig csak az egyik felét mossa meg, csak arcának egyik felén borotválkozik, csak az egyik felét sminkeli, csak az

egyik kezéről vagy lábáról vágja le a körmöket, és ráadásul nem is tudja, hogy félmunkát végez. Azt gondolja, hogy teljesen rendben van a külseje. Az ember – hogy úgy mondjam – a világnak csak az egyik felére figyel. Sok mindent látunk a világban, és sok minden látunk a világból. Még a rendet, a világot mozgató erőket is fel tudjuk fedezni. De Istent nem látjuk. Pedig Isten jelen van a világban. A kietlen és pusztaság föld, a mélység fölött Isten Lelke lebeg – olvassuk a Szentírás első mondatában. Aztán újra és újra elhangzik az, hogy legyen. Legyen világosság, tenger, szárazföld, állatok, ember – és mi csak ezeket, vagyis a világnak csak az egyik arcát, egyik felét látjuk. Istent – pedig jelen van ő a világban – nem lehet kikutatni, felfedezni, felkeresni. Isten nem látható, soha senki nem látta.

És ez nagy baj. Mert akkor az ember csak azzal foglalkozik, amit lát, azzal, ami látszik. Találjunk ki valamilyen jó politikai rendszert, amiben a politikus nem tud elkanászosodni, számoljuk fel a szegénységet, tegyük rendbe az egészségügyet, a tanügyet – több kórházat és iskolát, kevesebb templomot! – és akkor békességünk lesz. Akkor jobb lesz az élet. De nem lesz jobb. Továbbra sem érezzük jól magunkat a bőrünkben, továbbra is szorongani fogunk, továbbra sem lesz jó hely a világ. Mert a világnak csak az egyik felét, egyik arcát látjuk. Ezért tud annyira kietlen és sötét lenni. Nem látjuk a világ mögött, a világ fölött, nem látjuk a világban Isten lelkét. És nem is láthatjuk. De hát akkor mit lehet tenni? Mikor látom az eget, kezed alkotását – mondja a zsoltárszerző – a holdat és a csillagokat, akkor igazából téged, a Teremtőt látlak. De ezt csak a hitre jutott ember mondhatja így. A hitre (még) nem jutott ember, akármennyit nézi az eget, a holdat, a csillagokat, abból nem fog rájönni arra, hogy Isten jelen van a világban; hogy a világ több mint fa, fű, virág, élők és élettelenek összessége. Sőt, arra fog inkább következtetni, hogy a világban a láthatókon és tapinthatókon kívül semmi nincs. De hát akkor hogyan lehet eljutni oda, hogy lássam azt is, ami nem látszik a világból, ha egyszer mindenütt csak testet láthatok? Mekkora nyomorúság ez! Ó, én nyomorult ember, kicsoda szabadít meg engem e halálra ítélt testből?

Hát... itt van nekünk – mondhatnánk – Isten törvénye, meg van szépen írva, fehéren a fekete, be kell tartani, és akkor minden rendben lesz. Csakhogy van nekünk ezzel egy kis problémánk. Az ige ezt így mondja: a test, vagyis a bűnös ember ellenségének érzi Istent, törvényét nem tudja és nem is akarja betartani. Képzeli el, hogy padlásunkon lomtalanítás közben találunk egy gyönyörű lámpát. Kissé poros ugyan, de még így is látszik rajta, hogy mestermunka. Ilyen lámpát ma már nem kaphatni az üzletben. Levisszük, megtakarítjuk, és arra gondolunk, hogy felszereljük a nappalinkban. Ha esetleg fel is akasztanánk a mennyezeti kampóra, hiába kattintgatnánk a villanykapcsolót, a lámpa nem

gyulladna fel. Egész egyszerűen azért, mert az egy gázlámpa, az elektromosság előtti korból, és egészen másként működik. Csatlakoztatni sem lehetne egyébként az elektromos hálózathoz, de ha mégis, abból nagy baj lenne.³ Nos, a törvénnyel az a baj, hogy vagyok én... és valahonnan kívülről, kőtáblákról, papírról, szószékről rám förmed a törvény, hogy ezt, azt vagy amazt ne tegyem. Eszembe se jusson. És mindaddig, amíg valahonnan kívülről szól rám, addig ellenségnek érzem: valami, valaki bele akar szólni az életembe, meg akarja mondani, hogyan éljek. Ez ellen pedig minden egészséges ember berzenkedik.

Isten törvényének valahogy az én törvényemmé kellene válnia. Valahonnan belülről kellene jönnie annak, hogy nem ölök – szóval sem! –, nem lopok, nem török házasságot. Ahogy belülről és mélyről jön az, hogy most valamire vágyom vagy nem vágyom. Szóval, ha a törvény kívül van, kőtáblán, papíron, szószéken, a társadalomban, akkor kényszer, és akkor én a kikapukat kezdem el keresni: hogyan lehetne úgy be nem tartani, hogy ne érhesse szó a ház elejét. Ha belül van, a szívemben van, akkor az én törvényem, akkor már nem vagyunk külön, én és a törvény, akkor az, hogy nem lopok, nem kötelesség, hanem belső készletés. Olyan mélyről jön, mint amilyen mélyről az érzések jönnek. No igen, de hogy kerül a törvény, ami kívül van, a szívembe? Azt, amit én ellenségnek, kényszernek, külső parancsnak látok, hogy tudnám még csak a szívem közelébe is engedni? Mekkora nyomorúság ez is! Segítene az Isten törvénye abban, hogy az életünk csakugyan élet lehessen, hogy rendben menjenek a dolgok, csak hogy mi nem tudunk és nem is akarunk engedelmeskedni neki. Mert ami kívül van, az ugye nem lehet belül. Ó, én nyomorult ember, kicsoda szabadít meg engem e halálra ítélt testből?

Hát akkor mégis mit lehet tenni? Van ez a helyzet, hogy a test nem rosszabb a léleknél, a lélek sem jobb és nemesebb a testnél, nem lehet az egyiket kijátszani a másik ellen; van ez a mi nyomorúságunk, hogy a világnak csak az egyik felét, egyik arcát látjuk, és akkor csak azzal foglalkozunk; s hogy még cifrább legyen a nyomorúságunk: azt, ami segíteni tudna abban, hogy rendben menjenek a dolgaink, hogy békében legyünk önmagunkkal és másokkal, Isten törvényét ellenségnek érezzük. Csakugyan, mit lehet itt tenni?

Mit tudunk azért tenni, hogy érezzük arcunkon a szél simogatását? Hát... szelet csinálni nem tudunk. Annnyit tudunk tenni, hogy amikor fúj a szél, akkor készen állunk, és kiállunk a szélbe. A szél fúj ahová akar, zúgását hallod – mondja Jézus –, de nem tudod honnan jön és hová megy. Így van mindenki, aki lélek-

³ A hasonlatot Tom Wrightnak köszönöm. Ld. Nicholas Thomas WRIGHT, *Paul for Everyone. Romans, Part One* (London: SPCK, 2004).

---

től születik. Annyit tehetünk, hogy várunk, vágyakozunk, hogy készen állunk, amikor jön a lélek. Annyit tehetünk, hogy ott vagyunk, jelen vagyunk, amikor jönnek a kettős tüzes nyelvek. Mint a pünkösdi tanítványok vagy a pünkösdi gyülekezet. Csak ennyit tehetünk? Ó, de hát ez nagyon sok! Mert ha az Isten lelke megérint, akkor már nem csupán az egyik felét látom a világnak, a szemmel láthatókat, kézzel foghatókat, látom, érzem a világ fölött, a világban Istent is. Istenben élek, mozgok és vagyok. Ha az Isten lelke megérint, akkor az ő törvénye immár nem külső parancsként förmed rám, hanem belülről késztet. Ezt Pál apostol így mondja: ha Isten lelke lakik bennetek, akkor nem a test, hanem a lélek szerint éltek. Akkor nem a test, hanem – így olvastuk az újabb fordításban – a lélek dolgaira *törekednek*.

És akkor most a végére kiderül, hogy miért olvastuk fel ezt az igeverset a régi, Károli-féle Bibliából is. Mi jut nekünk eszünkbe a törekedésről? A törtetés, nem? Hogy nyomulni, gürcölni, erőlködni, tüsténkedni kell. Pedig nem erről van szó. Akiket megérint Isten lelke, akikben Isten lelke lakik, azok egyszerűen úgy éreznek, gondolkodnak, és úgy élnek, hogy abban Isten kedvét leli. Ha Isten megérint, megy ez magától, minden erőlködés, izmozás nélkül. Mert az a *magától*, tudjuk, a kegyelem. Ez a *magától* a lélek munkája.